

Hans Kesting sterk als sympathieke beul

Recensie

DE WELWILLENDEN

Naar Jonathan Littell door
Toneelhuis/Toneelgroep
Amsterdam. Regie: Guy Cassiers.
10/3, Bourlaschouwburg,
Antwerpen. Tournee t/m 22/6.

Hij komt doodgemoedereerd het toneel op, in een gewone trui, het zaallicht is nog aan. Kijkt naar zijn publiek en laat het weten: hier sta ik, maar jullie hadden het ook kunnen zijn. Max Aue, SS'er, aanwezig bij de nietsontziende vernietiging van Joden door de nazi's - als getuige, als dader.

Aue is het hoofdpersonage uit *De Welwillenden*, een voorstelling van het Antwerpse Toneelhuis en Toneelgroep Amsterdam naar de roman van Jonathan Littell (1967). Aue is een fictieve figuur tussen historische personen; met zijn boek uit 2006 wil Littell duidelijk maken dat het Derde Rijk voor een heel groot deel uit gewone burgers bestond, meegetrokken in de gekte van het nationaal-socialisme.

Hoe groot is het gevaar dat iets dergelijks weer gebeurt? Niet in dezelfde vorm, maar wel in dezelfde geest, in een verward Europa 'waar de nationalistische gedachte leidend dreigt te worden?', zo vroeg de Vlaamse theatermaker Guy Cassiers zich af. Om die prangende kwestie aan de orde te stellen, bewerkten hij en dramaturg Erwin Jans het vuist-

De Welwillenden.

Foto Kurt van der Elst

dikke *Les Bienveillantes* tot een kloelke voorstelling. Die concentreert zich op Aues verblijf in Kiev, Stalingrad en Berlijn; geen voorgeschiedenis, geen symbolen en behalve Eichmann geen historische figuren op toneel. Zo kunnen de makers zich richten

op: wat doen die daders, hoe doen ze het en wat doet het uiteindelijk met hen? De kracht van *De Welwillenden*, aldus de regisseur in een interview in *de Volkskrant*, is dat het over een universeel thema gaat: over de pijn die mensen elkaar aandoen.

Cassiers tekende eerder voor indrukwekkende producties over regime, retoriek en receptie van heersers als Hitler, Hirohito, terug tot de tot de oude Grieken. Dit najaar ensceneerde hij nog Camus' *Caligula*. Helaas pakt *De Welwillenden* wat on-

evenwichtig uit. De gedeelten waarin de andere officieren (alleen met rang aangeduid: 'Hauptsturmführer', 'Untersturmführer') praten over hun taken, de voortgang van de strijd, hun aandeel, angst en overtuiging, zijn vaak zwak. De tekst is clichématig, de personages van karton, de mise-en-scène horkerig. Terwijl

Helaas pakt de voorstelling wat onevenwichtig uit

deze gedeelten een interessante inblik in Aues directe belevingswereld zouden moeten bieden. De vormgeving heeft de allure die we kennen van Cassiers, maar de keuze voor een kleine Joodse violist daarin?

Daar staan prachtige momenten tegenover. Zo is er het spel van Hans Kesting als Aue, de sympathieke beul, sterk, meeslepend. Katelijne Damen als Eichmann, erg goed. Abke Haring in haar dubbelrol, Johan Van Assche als kampcommandant. Als zij (samen) op zijn, valt alles op z'n plaats: genieten van het acteerwerk, gruwen van de portee. Max Aue is in de dertig als hij ontredderd achterblijft in de verwoeste Berlijnse dieperu. Nu zien we hem terug alsof er niks is gebeurd, een kleine ondernemer, zoals zovelen. Dat hakt er toch in.

Karin Veraart